

Lapsiystävällinen maakunta -pilottihanke

Ira Custódio, asiantuntija (Suomen UNICEF)

Hankkeen tausta

Lapsiystävällisyyden vahvistaminen on yksi Suomen UNICEFin työn painopisteistä. Tätä työtä UNICEF tekee yhteistyössä viranomaisten ja päättäjien kanssa.

1.9.2017–30.6.2018 UNICEF toteutti yhdessä kumppanien kanssa Lapsiystävällinen maakunta -pilottihankkeen. Pilottihanke oli osa hallituksen lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmaa (LAPE), jonka yhtenä tavoitteena on tukea kuntia ja maakuntia ottamaan päätöksenteon pohjaksi lasten oikeudet. Hankekumppaneina olivat Etelä-Karjalan, Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Päijät-Hämeen, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakunnat sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Mitä hankkeen aikana tapahtui

Kymmenen kuukautta kestäneessä Lapsiystävällinen maakunta -pilottihankkeessa UNICEF tiedotti, koulutti ja tuki tulevia maakuntia lapsenoikeusperustaisen hallinnon teemoissa.

Syksyllä 2017 jokaisessa pilottimaakunnassa järjestettiin tarpeiden kartoittamiseksi alkutapaaminen, jonka pohjalta suunniteltiin ja järjestettiin lapsiystävällinen maakunta -koulutus¹. Koulutusten painopisteet vaihtelivat hieman maakunnittain, mutta jokaiseen sisältyi perusasiat lapsenoikeusperustaisesta hallinnosta ja erityisesti lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteista (yhdenvertaisuus, lapsen edun ensisijainen harkinta, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemyksen kunnioittaminen). Useimmissa koulutuksissa käsiteltiin lisäksi päätöksenteon lapsivaikutusten (ennakko)arviointia. UNICEF hyödynsi koulutuksissa herännyttä keskustelua, kommentteja ja kysymyksiä hankkeen aikana sekä viestinnässään² että materiaalien laatimisessa³.

Keväällä 2018 toiminnan painopiste oli lapsiystävällisen maakunnan ohjeistuksen valmistelussa ja laatimisessa. Ohjeistuksen teemoja lyhyesti kuvaileva tiivisversio julkaistiin jo 24.1. THL:n järjestämässä seminaarissa⁴, lisäksi teema oli esillä muun muassa helmikuun LAPE-päivillä⁵. Tiivisversio sopii esimerkiksi eri kohderyhmille tiedottamiseen (kuten luottamushenkilöt). Ohjeistuksen laajempi, maakuntakohtaiseen pohdintaan ohjaava ja kannustava versio valmistui kesällä 2018, ja tätä ennen pilottimaakunnat kommentoivat ohjeistusuonnosta. Ohjeistuksen laajempaa versiota voidaan jatkossa hyödyntää esimerkiksi LAPE-akatemioiden suunnittelussa ja eri kohderyhmille järjestettävien koulutusten valmistelussa.

---

¹ <https://www.slideshare.net/unicefFi/kohti-lapsiystavllist-maakuntaa-syksy-2017-ira-custdio>

² Ks. esim. <https://www.unicef.fi/blogi/kaikki-yhdessa-jokaiselle-lapselle/>

³ Ks. esim. <https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/Vaikuttaminen/Lapsivaikutusten+arviointi+A4.pdf>

⁴ <http://videonet.fi/web/thl/20180124/>

⁵ <https://youtu.be/l1HCXSELbiU>

Huomioita hankkeesta

Maakuntauudistuksen valmistelun keskeneräisyys ja aikataulun viivästyminen on vaikuttanut myös Lapsiystävällinen maakunta -hankkeeseen. Maakuntien lähtötilanne on ollut erilainen niin aikaisempien yhteistyörakenteiden osalta kuin siitä näkökulmasta, miten merkitykselliseksi tulevasta maakuntahallinnosta keskusteleminen on esimerkiksi koulutuksissa koettu. Tältä osin kokemukset pilottimaakunnissa ovat oletettavasti heijastelleet maakuntien moninaisuutta laajemminkin.

Lapsenoikeusperustaisen hallinnon teemat otettiin hankkeen koulutuksissa hyvin vastaan. Erityisesti lapsivaikutusten ennakoarviointi kiinnosti. Yleisesti voidaan tunnistaa melko suuri tarve tiedon jäsentämiselle ja eri kohderyhmille sopivaan muotoon paketoimiselle (laajuus, kieli). Tämä koskee sekä koulutusten järjestämistä että materiaalin tuottamista.

LAPE-hankkeen aikana tietoisuus lapsenoikeusperustaisen hallinnon teemoista on valtakunnallisesti lisääntynyt, ja tämä on syytä jatkossa huomioida esimerkiksi koulutuksia järjestettäessä siten, että tunnistetaan jo suunnitteluvaiheessa osallistujien pohjatiedot ja se, minkä tyyppisen koulutuksen järjestäminen on millekin kohderyhmälle mielekästä. Lisäksi eri kohderyhmien tavoittamisen näkökulmasta on syytä pohtia, milloin kannattaa järjestää erillinen koulutustilaisuus ja milloin on tuloksellisempaa viedä koulutuksen sisällöt osaksi jotakin muuta tilaisuutta / toimintaa.

Maakunta- ja soteuudistukseen liittyvä lakipaketti ei lopulta tullut hankkeen aikana eduskunnan päätettäväksi. Tämä vaikutti lapsiystävällinen maakunta -ohjeistuksen laatimiseen siten, että ohjeistuksen teemat ja maakuntakohtaiseen pohdintaan ohjaavat kysymykset ovat luonteeltaan varsin yleisiä. Toisaalta sellaisina ne ovat sektorien välisen yhteistyön ja palveluiden yhteensovittamisen näkökulmasta merkityksellisiä riippumatta siitä, milloin ja millaisena uudistukset toteutuvat.

Lapsiystävällisten maakuntien rakentaminen – miten eteenpäin

Lapsiystävällinen maakunta -hankkeen perusteella voidaan lapsenoikeusperustaisen hallinnon teemoihin ja niiden valtavirtaistamiseen liittyen nimetä kolmenlaisia tarpeita, jotka osittain liittyvät eri kohderyhmiin.

Ensinnäkin edelleen on tarve sanoittaa lapsi- ja lapsenoikeusnäkökulman merkityksellisyyttä sekä julkishallinnossa yleisesti että maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelun yhteydessä erityisesti. Tämä edellyttää tiedottamis- ja vaikuttamistyötä. Toiseksi tarvitaan kohderyhmittäin suunniteltua koulutusta lapsenoikeusperustaisen hallinnon teemoista (erityisesti lapsivaikutusten arviointi). Kolmanneksi tarvitaan paikallista kehittämistyötä, jossa pohditaan, mitä lapsenoikeusperustaisen hallinnon teemat omassa maakunnassa tarkoittavat ja millaisin rakentein ja toimintatavoin niistä voidaan tehdä arkea.

Näitä kolmenlaisia tarpeita voidaan arvioida olevan kaikissa maakunnissa, mutta riippuen aikaisemmista lapsi- ja perhepalveluihin liittyvistä yhteistyörakenteista ja lapsenoikeusperustaisen hallinnon teemoihin liittyvästä kehittämistyöstä niiden painopisteet voivat vaihdella.